

KPI PROJECT BASED LEARNING

วิถีผู้นำ...ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

... สถาบันพระปกเกล้ามุ่งพัฒนาผู้นำ
ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
เราจึงพยายามดึงศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน
เพื่อส่งต่อสู่สังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ...

โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยภาคพลเมือง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่จระเข้สามพัน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

นักศึกษากลุ่มบ้านบำรุงเมือง
หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (ปปร.) รุ่นที่ 27
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

10
2567

โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยภาคพลเมือง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่จรเข้สามพัน อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะผู้จัดทำโครงการ

นักศึกษาจากหมู่บ้านบำรุงเมือง
 หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง

การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย รุ่นที่ 27
 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์วิภวัศ ชัยภาคภูมิ
 รองศาสตราจารย์ ดร. เฉษฐิ์ โทณะวณิก

สถาบันพระปกเกล้ากำหนดให้นักศึกษาหลักสูตร ปปร. 27 จัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ ด้วยความมุ่งหวังว่าการทำโครงการจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษา เป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น อีกทั้งสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ ซึ่งนำไปสู่ประชาธิปไตยที่ยั่งยืนตามธีม (theme) หลักของโครงการที่มีชื่อว่า “ผู้นำกับการสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย”

ที่มา

นักศึกษาจากหมู่บ้านบำรุงเมืองจัดทำ “โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยภาคพลเมือง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่จรเข้สามพัน อำเภอร่องทอง” ด้วยตระหนักว่าความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบพรรคการเมืองหรือการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยรากฐานที่มั่นคงจาก “ความเข้มแข็งของประชาชนภาคพลเมือง” ดังนั้น กลุ่มนักศึกษาจึงมุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ตำบลจรเข้สามพันให้ตระหนักในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมือง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในการวางแผนบริหารจัดการ และพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของและผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา

โครงการมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เป็นเจ้าของโครงการ กลุ่มนักศึกษามีบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้จัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในภาพรวมของประเทศต่อไป

ขั้นตอน และกระบวนการทำงาน

1

ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสร้างสรรค์ (Design Thinking) : โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ตนเอง ร่วมกันกำหนดภาพอนาคตและวิสัยทัศน์ของชุมชนที่ต้องการ และร่วมขับเคลื่อนในการพัฒนา

2

สำรวจพื้นที่และจัดทำแผนที่วัฒนธรรม ภูมิสังคม และทรัพยากรธรรมชาติ : โดยกลุ่มนักศึกษาและชาวบ้านร่วมกันสำรวจและจัดทำแผนที่เดินดิน เพื่อสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมต่าง ๆ ของชุมชน อันนำไปสู่การวิเคราะห์จุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่

3

ออกแบบแผนพัฒนาชุมชนจรเข้สามพัน : โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีการออกแบบกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากร และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและวิธีการติดตามประเมินผล รวมทั้งร่วมผลักดันให้มีการบรรจุแผนพัฒนาชุมชนจรเข้สามพัน เข้าในแผนของเทศบาลตำบลจรเข้สามพัน แผนพัฒนาอำเภอ อุ้มทอง และแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี

4

วางกลไกในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน : โดยให้มีการจัดตั้งประชาคมพัฒนาจรเข้สามพัน และวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งให้มีการออกกฎบัตรการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเหล่านี้ นับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ที่สำคัญ

5

ริเริ่มให้มีตลาดวัฒนธรรมพื้นถิ่น : จากความร่วมมือของหลายภาคส่วน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ก่อให้เกิดการร่วมมือกันในการออกแบบและจัดพื้นที่ตลาดเพื่อให้เป็นตลาดวัฒนธรรมพื้นถิ่น และมีการส่งเสริมการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ในการดำเนินโครงการ กลุ่มนักศึกษาให้ความสำคัญกับการสืบค้นประวัติศาสตร์ของพื้นที่ โดยใช้ประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral history) ซึ่งเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากการสัมภาษณ์คนชุมชน มีการสำรวจพื้นที่เชิงโบราณคดี แหล่งโบราณสถานสำคัญ สำรวจทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญา และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ อีกทั้ง ภายหลังจากเมื่อรวบรวมข้อมูลครบถ้วน กลุ่มนักศึกษาได้ทำการทวนสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่ม เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

รูปธรรมความสำเร็จ : ผลงานในเชิงประจักษ์

จากการดำเนินโครงการของกลุ่มนักศึกษา เกิดความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด ใน 3 ระดับ ได้แก่

- ผลลัพธ์เชิงกระบวนการ** ภายใต้งานดำเนินโครงการ ซึ่งกลุ่มนักศึกษามุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ทำให้เกิด “ความรู้สึกเป็นเจ้าของ” (Sense of Belonging) ดังนั้น ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่จึงเป็นผู้มีบทบาทหลักในการออกแบบอนาคตของชุมชน วางแผนพัฒนา และร่วมกันสร้างกฎระเบียบหรือกฎบัตรชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและความยั่งยืนในการพัฒนา ดังวิสัยทัศน์ร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่จรเข้สามพันไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเชิงนิเวศที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังเกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานรัฐในการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยภาคพลเมืองและการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน

2. **ผลลัพธ์เชิงผลผลิต** รูปธรรมของความสำเร็จจากการดำเนินโครงการ ได้แก่
  - **แผนที่ทรัพยากร** : ในการสำรวจพื้นที่ภายใต้โครงการ โดยวิธีการที่เรียกว่า “แผนที่เดินดิน” ทำให้เกิดแผนที่ทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งประกอบได้ด้วย แผนที่ทรัพยากรธรรมชาติ แผนที่ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมของชุมชน ซึ่งเหล่านี้นับเป็น “ทุน” และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - **แผนพัฒนาชุมชน** : ผู้นำชุมชนและประชาชนพื้นที่ได้ร่วมกันออกแบบแผนงานการพัฒนา ซึ่งในท้ายที่สุดสามารถที่จะบรรจุในแผนพัฒนาชุมชนจรเข้สามพันในแผนของเทศบาลตำบลจรเข้สามพัน แผนพัฒนาอำเภออุ้มทอง และแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่
  - **ประชาคมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและการมีกฎบัตรการอยู่ร่วมกัน** : เกิดการจัดตั้งประชาคมในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้แทนจากเทศบาลตำบลจรเข้สามพัน และประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำกฎบัตรการอยู่ร่วมกันเพื่อเป็นกติกาในการวางความรับผิดชอบร่วมกัน และการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม

จากการจัดทำโครงการ สู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยภาคพลเมือง และความเข้มแข็งของชุมชน

โครงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในทุกกระดับ ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของโครงการ ดังต่อไปนี้

1. **ประชาชนเป็นศูนย์กลาง** : เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของและผู้ขับเคลื่อนหลักในการพัฒนา โดยให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน
2. **การสร้างความเป็นเจ้าของ** : เน้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ก่อให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาพื้นที่

- **ตลาดวัฒนธรรม** : มีการจัดตั้งตลาดวัฒนธรรมริมน้ำจรเข้สามพัน ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการค้าขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม สร้างรายได้ให้กับชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. **ผลลัพธ์เชิงผลสัมฤทธิ์** ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระยะยาวที่เห็นได้ชัด ได้แก่
  - ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความตระหนักรู้ในหลักประชาธิปไตย เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมีความรับผิดชอบ
  - ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ และร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อย่างยั่งยืน
  - ประชาชนแสดงออกถึงการยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิผู้อื่น และมีวิจาร์ณญาณในการเลือกผู้แทนไม่ซื้อสิทธิขายเสียง หรือส่งเสริมการกระทำที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย
  - มีการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน

3. **การเสริมสร้างศักยภาพ** : เน้นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. **ความโปร่งใสและการรับฟังความคิดเห็น** : เน้นการทำงานที่โปร่งใส การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในทุกขั้นตอน

โครงการนี้ไม่ได้มุ่งหวังเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น แต่ยังมีมุ่งสร้างรากฐานที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและสังคมที่เป็นธรรมในที่สุด